

Anonymus Pragensis on Equivocation.

Dafne Murè

Ms Praha, Knihovna Metropolitní Kapituli, L.66 (1311) on ff. 81rA-91vA contains a set of questions on Aristotle's *Sophistical Refutations*, listed as SE74 in Ebbesen 1993:170, and dated "1270/90 (probably the 1280s)".¹ The ms contains late 13th-century questions on the whole of the *Ars Nova*: Simon of Faversham on the *Prior Analytics*, Henry of Brussels on the *Posterior Analytics*, Radulphus Brito on the *Topics*, Anonymus Pragensis on the *Elenchi*. The ms itself was produced not much later than 1300.

Some extracts from Anonymus Pragensis' work have been published by others.² I here publish the questions on equivocation as a supplement to Ebbesen's 'Texts on Equivocation' elsewhere in this issue of CIMAGL. I am preparing a complete edition of Anonymus Pragensis' questions on the *Elenchi*.

-
1. S. Ebbesen, 'Medieval Latin Glosses and Commentaries on Aristotelian Logical Texts of the Twelfth and Thirteenth Centuries'. In Ch. Burnett (ed.), *Glosses and Commentaries on Aristotelian Logical Texts*, Warburg Institute Surveys and Texts 23, Warburg Institute: London, at pp. 129-177.
 2. Qu. 9 by Ebbesen in CIMAGL 47 (1984) 111-112, and qu. 29 in CIMAGL 53 (1986) 66-68. Several extracts also occur in Costantino Marmo, *Semiotica e linguaggio nella scolastica: Parigi, Bologna, Erfurt 1270-1330. La semiotica dei Modisti*, Nuovi studi storici 26, Istituto Storico Italiano per il medio evo: Roma, 1994. See index p. 517 s.v. Anonimo di Praga.

Anonymi Pragensis [SE 74]
<Quaestiones super Aristotelis Sophisticos Elenchos>
 P=Praha, Knihovna Metropolitní Kapitoly, L 66

<QUESTIO 7>

82ra47

Consequenter queritur vtrum aliquis terminus possit esse equiuocus.

Et arguitur quod non:

<1> Illa uox que non potest plura significare non est equiuoca; sed non est aliqua uox que possit plura significare; ergo etc. Maior patet, quoniam equiuocatio est per vnam uocem plurium designatio. Probatio minoris, scilicet quod vna vox non possit plura significare: nam sicut se habet intellectus ad intelligendum, sic vox ad significandum; sed intellectus¹ non potest intelligere nisi vnum, vt dicitur tertio De anima; ergo vna vox vnum significat et non plura, ergo etc.

<2> Preterea illa uox non potest plura significare que non potest habere plures naturas; sed nulla vox potest habere plures naturas; ergo etc. Maior patet, quia secundum Priscianum in maiori volumine natura uocis est eius significatio; ergo que non potest etc. Minor declaratur, scilicet quod vna vox non possit habere plures <naturas>, quia natura est perfectio, ut dicitur in Phisicis; sed vnus vocis est vna perfectio², sicut cuiuslibet vnus entis est vna perfectio; ergo vna /82rB/ vox³ non potest habere plures naturas, et sic non potest esse equiuoca.

<3> Preterea quando aliquid determinat sibi vnum opposit<or>um, sic(?) ei impossibile est reliquum inesse, ut ignis determinat sibi vnum oppositorum, scilicet caliditatem, ergo impossibile est ei oppositum inesse, scilicet frigiditatem; sed vna vox determinat sibi vnum oppositorum, scilicet vnitatem, quia uox habet vnitatem pro forma, scilicet prolacionem.

<4> Preterea quod significat vnum non est equiuocum; sed omnis uox significat vnum; ergo etc. Maior patet. Probatio minoris: quarto Metaphisice dicitur: quod non significat vnum, nihil significat; sed vox non significat nihil, ergo significat vnum; ergo non est equiuoca.

¹ intellectus] est *add. sed exp. (?)* P.

² perfectio] *sed add. sed exp.* P.

³ vox] *ex vos corr. in interl.* P.

In oppositum est Philosophus in hoc libro; dixit enim prius quod uoces [quod] sunt finite, res uero infinite; ergo si debent uoces equari rebus, necesse est vnam vocem plura significare; et hoc est concedendum.

Ad hoc dicendum quod vna vox potest plura significare et sic esse equiuoca. Et hoc declaratur tripliciter. Primo sic: omnis ille effectus est possibilis cuius cause⁴ sunt⁵ possibiles, ut scribitur secundo Phisicorum; sed cause equiuocationis sunt possibiles. Probatio quia sicut se habet res ad uocem, sic uox ad rem; sed ita est quod uoci⁶ nulla⁷ res repugnat, ergo nec uox pluribus rebus repugnabit, quin⁸ per ipsam designetur; et sic tam ex parte rei quam ex parte uocis possibile est vt vna uox etc. Hoc etiam possibile est ex parte intellectus: potest enim intellectus bene vnam rem copulare uoci isti <ita> quod per eam significetur, et aliam rem iterum eidem uoci, quousque fiat terminus equiuocus. Hoc etiam possibile est ex parte finis: si enim debent uoces equari rebus, hoc sic⁹ supposito, \non solum est/ possibile¹⁰, sed necesse, ut dicit Philosophus in littera, quod vna vox plura significet et sic potest esse equiuoca. Secunda uia est per quam ostenditur quod vox potest esse equiuoca: vocem esse equiuocam nihil aliud est quam ipsam referri ad plura, ita quod illorum sit significatiua; sed hoc est possibile, quod vox referatur ad plura quorum est significatiua. Probatio: relationes per quas uox¹¹ refertur ad significata comparantur ad¹² vocem sicut accidens ad subiectum, quia accidens aduenit enti actu enti; relatio uocis est huiusmodi: aduenit enim voci enti actu ex litteris et prolacione sua; ergo possibile est plures relationes tales voci aduenire, sicut possibile est vni subiecto plura inesse accidentia. Tertia via est facilis: sicut se habet res ad plures voces per quas significetur, sic uox ad res plures designandas; sed sic est quod res una potest designari per plures uoces, ut patet: 'ensis', 'mulcro', 'gladius' vnam rem designant; ergo etiam vna vox potest res plures designare, et sic possibile est quod vox sit equiuoca, vt uisum est.

⁴ cause] ex cce corr. P.

⁵ sunt] sunt in interl.; est scr. et exp. P.

⁶ uoci] ex uoxci corr. P.

⁷ nulla] nulli P.

⁸ quin] que P.

⁹ sic] sine P.

¹⁰ possibile] non est add. sed exp. P.

¹¹ uox] ex uoces corr. in interl. P.; con add. sed exp. P.

¹² ad] significata add. sed exp. P.

<Ad 1> Ad primam¹³ dicendum: illa uox non potest etc., concedo maiorem. Ad minorem dico per interempcionem quod vna uox¹⁴ non possit plura significare. Et tu probas quia sicut intellectus se habet etc., concedo; tunc dicis ulterius quod intellectus no<n> intelligit nisi vnum: dico quod licet intellectus vnus hominis vnus <non> intelligat nisi vnum, tamen intellectus vnus in diuersis hominibus eodem¹⁵ tempore potest intelligere plura; et sic ratio non procedit. Vel dicendum aliter, dato quod intellectus intelligat¹⁶ vnum, tamen primo intelligit vnum et copulat hoc voci¹⁷, post, intelligendo aliud, copulat iterum voci etc.: illa uero plura vox simul significat. De hoc patet exemplum grossum: si des vni denarium vnum primo, secundo alium, quamuis tu des sibi non simul, ipse tamen potest eos habere simul; sic est in proposito quod licet intellectus vnus non imponat vnam uocem ad significandum plura simul, tamen plura simul significat; et sic ratio non procedit.

<Ad 2> Ad secundam quando arguitur: illa uox que non potest habere plures naturas etc., dicendum quod natura est duplex: essentialis et accidentalis. Natura essentialis est forma compositi; natura accidentalis est accidens commune quodcumque. Per hoc dico ad rationem: illa uox etc., concedo ipsam maiorem sic: illa uox que non potest plures naturas accidentales habere non est equiuoca, verum est istud, quia talis natura ad equ<iuoc>ationem requiritur; et cum dicitur in minori: vox non potest habere plures naturas, dico per interempcionem; nam falsum est hoc quod non habeat plures naturas accidentales, scilicet relationes ad sua significata, quamuis verum est quod non habeat plures naturas essentielles. De hoc nihil ad propositum.

<Ad 3> Ad tertiam dicendum: quod determinat sibi vnum oppositorum \etc./, concedo. Tu dicis in minori: vox determinat sibi vnum oppositorum, scilicet prolacionem; ergo impossibile est ei reliquum, scilicet pluralitas prolacionum, hoc est verum; est enim impossibilis voci illa pluralitas que opponitur illi vnitati quam sibi determinat vox, scilicet prolacionis; sed sibi non repugnat pluralitas significatorum, quia vnitatem significati sibi non /82vA/ determinat.

<Ad 4> Ad quartam: quod non significat vnum, nihil significat: ista auctoritas Philosophi est intelligenda in illis que habent vnam rationem

¹³ primam] scilicet rationem P.

¹⁴ uox] ex uoci(?) corr. P.

¹⁵ eodem] homine add. sed exp.(?) P.

¹⁶ intelligat] inu. P.

¹⁷ voci] etiam(?) add. sed exp. P.

significandi; sed equiuoca habent rationes significandi diuersas; ergo possunt plura significare, et sic in eis non tenet nec habet ueritatem illa auctoritas in quarto Metaphisice. Sic de illo.

<QUESTIO 8>

Consequenter queritur utrum significatio sit forma substantialis uocis.

Et arguitur quod non:

<1> Illud quod aduenit alicui ab extrinseco non est forma substantialis; sed significatio aduenit uoci ab extrinseco, scilicet ab intellectu imponente; ergo significatio¹⁸ substantialis forma uocis esse non potest. Maior patet eo quod substantiale est de intrinsecis rei principiis; cum igitur significatio sit de extrinseco, concludetur quod non sit forma substantialis.

<2> Preterea quod aduenit enti actu est accidens; sed significatio est huiusmodi; ergo etc. Maior patet per Commentatorem ponentem differentiam inter formam substantialem et accidentalem: nam substantialis forma est que dat esse simpliciter, accidentalis uero dat esse tale, quia aduenit enti in actu. Minor patet quod significatio aduenit enti in actu, scilicet uoci: nam uox, ante omne significatum, constat ex litteris et sillabis et prolatione; ergo significatio non est forma substantialis uocis.

Oppositum arguitur:

<a> Quod ponitur in diffinitione alicuius, substantiale est; sed significatio ponitur in diffinitione uocis; ergo etc. Maior patet ex eo quod diffinitio datur per substantialia rei principia. Minor patet in secundo(?) De anima, capitulo de uoce, ubi dicitur quod uox est percussio aeris etc. cum ratione significandi. Ergo concluditur quod significatio est uoci substantialis.

 Preterea illa forma qua uox non potest destitui, est uoci substantialis; sed significatione vox non potest destitui; ergo etc. Maior patet, quia illa forma est substantialis que non est derelinquens illud cuius est, ut dicitur in Sex Principiis. Minoris declaracio, quia uoces per Boethium non cadunt a suis significatis; sed vox significatiua semper est significatiua; ergo significatio est substantialis forma uocis.

Ad questionem istam est intelligendum quod significatio dicitur dupliciter, actiue et passiue. Si actiue, sic est concessio uoci non per se

¹⁸ significatio] est *add. sed exp. P.*

sed per intellectum, secundum quod refertur ad significatum. Si significatio passiva, est ratio significandi qua res significatur.

Respondeo igitur et dico quod uox dicitur dupliciter: vno modo est pars altera compositi, scilicet dictionis constitute ex uoce et significato; alio modo est vox idem¹⁹ quod dictio. Si ergo queritur utrum significatio sit forma substantialis uoci que est altera pars compositi, dico quod non. Si autem queritur utrum sit forma substantialis voci, id est dictioni, dico quod sic. Et sequitur declaratio utriusque. Et primo primi sic: illud enim est accidentale quod aduenit enti actu, ut visum fuit in ratione secunda principali; sed significatio aduenit uoci, que est altera pars compositi, enti actu ex litteris etc.; ergo est accidentalis. Secundo dictum est quod sit forma substantialis vocis que est idem quod dictio; et huius ratio est, quoniam forma prima compositi est de essentia ipsius compositi; sed prima forma, secundum quam dictio est dictio, est ratio significandi per quam uox refertur in rem significatam, et hoc est substantiale uoci que est dictio. Et dico quod est substantiale et non substantia, quia quod vere est substantia non²⁰ est accidens; significatio autem est accidens respectu aliquarum uocum, ut uisum est; ergo non est substantia, sed bene dicitur substantiale.

<Ad 1-2> Rationes procedunt suis uis, quia prime due probant quod non est substantiale voci secundum quod uox est altera pars; et hoc est concessum.

<Ad a-b> Alie due in oppositum probant quod sit substantiale uoci que est idem quod dictio. Ratio tamen in oppositum prima uidetur probare de uoce que est altera pars: in secundo De anima dicitur etc. Solutio ad hoc: significatio enim siue ratio significandi est duplex: quedam naturalis, quedam ab intellectu. Cum ergo arguis: illud est substantiale etc., concedo; sed significatio ponitur in diffinitione uocis, nego. Et tu probas per secundum De anima: dico quod Philosophus ibi loquitur de significatione naturali et non de illa que datur per intellectum uoci; et sic nihil ad propositum.

<QUESTIO 9>

Consequenter queritur utrum uox significans se et suum significatum sit equiuoca ad illa que significat. Verbi gratia, 'homo' significat se cum

¹⁹ idem] s(?) add. sed exp. P.

²⁰ non] scr. sed exp. P.

dicimus 'homo est dissillabum', sed significat suum significatum cum dicimus 'homo est substantia'.

Et arguitur quod uox significans se et suum significatum sit equiuoca:

<1> Omnis uox est equiuoca que inportat diuersa sub rationibus diuersis; sed uox significans se et suum significatum inportat diuersa sub diuersis rationibus; ergo etc. Maior patet, quia equiuoca dicuntur quorum nomen commune etc. Minor probatur, quia uox inportat se uel significat naturaliter, sed significatum suum significat ad uoluntatem inponentis; sed naturaliter et ad uoluntatem²¹ sunt²² rationes significandi diuerse; ergo uox significans etc. est equiuoca.

<2> Preterea illa uox que in sillogizando facit equiuocationem est equiuoca; sed uox significans se et suum significatum facit equiuocationem; ergo talis uox est equiuoca. Maior patet, quia effectus arguit causam; si ergo uox talis facit equiuocationem, ergo est equiuoca. Minor patet, scilicet quod talis uox facit equiuocationem, ut si dicamus: quod non est dissillabum non est homo; sed Socrates non est dissillabum, ergo non est homo, hic est e/82vB/quiucatio, quia 'homo' in maiori propositione significat se, in conclusione²³ significat suum significatum; ergo talis uox est equiuoca.

Oppositum arguitur:

<a> Omnis uox equiuoca significat plura ad placitum; sed uox significans se et suum significatum non significat plura secundum placitum; ergo non est equiuoca. Maior patet, quoniam illa uox dicitur equiuoca que habet plura significata attributa sibi per intellectum inponentis. Probatio minoris, scilicet quod uox significans se etc. non significat ad placitum, quia tantum ad placitum significat vnum, scilicet suum significatum, sed [per] se significat naturaliter; ergo non est equiuoca.

 Preterea quandocumque per aliquem terminum duo significantur ut vnum, ille terminus non est equiuocus; sed terminus se et suum significatum significans inportat duo ut vnum; ergo etc. Maior patet per Alexandrum, qui dicit quod significata termini equiuoci sunt distincta et diuersa; ergo quando significantur per terminum²⁴ aliquem duo ut vnum, id est <in>distincte, tunc non est ille terminus equiuocus. Minor patet

²¹ uoluntatem] in p add. sed exp. P.

²² sunt] res add sed exp. P.

²³ conclusione] conclusione in interl., minori scr. sed exp. P.

²⁴ terminum] vnum add. sed exp. P.

quod uox significans se etc. significat duo ut vnum: scilicet <per> quod significat suum significatum per hoc \idem/ significat se, ut dicit Philosophus in hoc libro, quod nos utimur uocibus pro rebus uoci<bu>s significatis.

Ad hoc dicendum quod vox potest accipi dupliciter: vno modo pro parte aggregati, alio modo pro tota²⁵ \dictione/ aggregata²⁶. Si accipiatur primo²⁷ modo et queratur utrum uox significans se etc. sit equiuoca, dico quod sic. Si autem accipiatur pro dictione tota aggregata²⁸ et queratur utrum sit equiuoca, dico quod non. Declaratio primi: illa enim uox que inportat plura sub²⁹ rationibus diuersis est equiuoca; sed uox talis, prout est altera pars aggregati, significat plura sub rationibus diuersis: significat enim se naturaliter et significatum suum ad placitum, et hee sunt rationes diuerse; ergo etc. Declaratio secundi est: dictio est dictio propter rationem significandi, non quamcumque, sed propter rationem significandi ad placitum. Ex hoc arguitur: illa³⁰ dictio que non habet nisi vnam rationem significandi attributam sibi ab intellectu inponente non est equiuoca; sic enim omnis dictio esset equiuoca, quod est inconueniens. Sed dictio significando se ipsam et suum significatum non habet nisi vnam rationem significandi attributam sibi ab intellectu inponente; ergo non est equiuoca. Intellectus enim non inponit hoc uoci, quod significet se, quia hoc sibi debetur naturaliter.

Per hoc patet solutio ad argumenta. Procedunt enim suis uiis.

<Ad 1-2> Prima duo argumenta concludunt quod uox sit equiuoca, et ego concedo de uoce que est pars aggregati; sed dictio non est equiuoca.

<Ad a-b> Alia duo in oppositum probant quod vox³¹ significans etc. non est equiuoca: verum est secundum quod vox idem est quod dictio, que dictio secundum quod dictio habet vnam rationem significandi, prout refertur ad suum significatum; et sic utraque pars conceditur.

²⁵ tota] *ex toto corr.* P.

²⁶ aggregata] *ex aggregato corr.* P.

²⁷ primo] *n add. sed exp. et del.* P.

²⁸ aggregata] *inu.* P.

²⁹ sub] *i(?) add. sed exp.* P.

³⁰ illa] *ratio add. sed exp.* P.

³¹ vox] *in add. sed exp.* P.

<QUESTIO 10>

Consequenter queritur \vtrum/ vna uox equiuoca significat plura respectv vnius audientis.

Et arguitur primo quod sic:

<1> Omnis uox que significat plura respectv plurium significat plura respectv vnius audientis: hoc probabo; sed uox equiuoca significat plura respectv plurium: hoc patet; ergo uox significat plura respectv vnius audientis. Probatio maioris quoniam quodcumque aliquid se habet equaliter ad duo per indifferentiam, sicut se habet respectv vnius, sic respectv alterius; sed uox equiuoca equaliter se habet ad hoc quod audiatur ab vno uel a pluribus, quia hoc sibi accidit, quod audiatur sic uel sic; ergo si significat plura respectv plurium audientium, significat etiam plura respectv vnius.

<2> Hoc idem arguitur: vox equiuoca plura simul significat respectv illius a quo distinguitur; sed vox distinguitur ab vno audiente; ergo etc. Maior patet, quia nullus distinguit hoc quod ignorat; ergo, si distinguitur ab vno, necessarium est quod significet plura respectv vnius: aliter enim non distingueretur. Ergo uox significat plura respectv vnius audientis.

<3> Preterea uox equiuoca aut significat plura respectv vnius audientis, aut non. Si significat plura respectv vnius, habeo propositum. Si non, ergo significat vnum per prius, reliquum per posterius; ergo dictio equiuoca et analoga erunt idem, quod est impossibile, quia ratio analogi est quod significat plura per prius et posterius, et non equiuoci. Ergo necesse est, si dictio equiuoca debet differre ab analoga, ut significet plura simul respectv³² vnius audientis.

Oppositum arguitur sic:

<a> Illa \vox/ non significat plura respectv illius respectv cuius non potest intellectum plurium constituere simul; sed vox equiuoca non potest simul \intellectum/ plurium respectv vnius constituere; ergo non significat plura respectv vnius audientis. Maior patet auctoritate Philosophi primo Peryarmenias, qui dicit quod significare est intellectum constituere; ergo quod non potest etc. Probatio minoris, scilicet quod uox equiuoca non potest plurium intellectum simul respectv vnius audientis constituere, quia dicitur tertio De anima quod intellectus simplex est et indiuisibilis est; ergo non potest percipere nisi vnum, quia apprehendens et apprehensibile debent proportionari; ergo uox non potest plura etc.

³² respectv] v add. sed exp. P.

Ad hoc dicendum quod uox potest accipi dupliciter: vno modo /83rA/ quantum est de se, alio modo quantum de intellectu constituto: nam significare est intellectum constituere. Si uox accipiatur primo modo, quantum est de se, et queratur utrum significat plura respectu vnius audientis uel plurium, dico quod sic; et huius ratio est: quodcumque aliquis terminus inportat plura de natura sua, illa non transmutantur de natura³³ cuiuscumque accidentis, quia accidentale non transmutat substantiale siue essenziale; sed uox inportat sua significata de naturali inpositione; sed audiri ab vno uel a pluribus sibi accidit: ideo, siue audiatur ab vno siue a pluribus, semper significat plura, quantum est de uirtute uocis. Alio modo consideratur uox quantum est de intellectu constituto: aut hoc est respectu intellectus qui constituitur in actu aut in habitu. Dico quod vox respectu intellectus constituti in actu <non> significat nisi vnum; et huius ratio est, quia apprehendens et apprehensibile debent³⁴ habere proportionem; sed apprehendens, scilicet intellectus, est simplex et indiuisibilis; ergo apprehensum erit tantum vnum; unde Algazel dicit: anima intendens in vnum discursum non potest intendere \simul/ in aliud. Si loquamur de intellectu constituto in habitu, dico quod vox equiuoca plura significat respectu vnius audientis, et huius ratio est, quia apprehensibile proportionatur apprehendenti; sed apprehendens, scilicet intellectus, in habitu potest plura scire et multa, licet actu non contingat intelligere nisi vnum; cum igitur intellectus in habitu sit proportionalis cum multis, ergo uox equiuoca potest plura significare respectu vnius audientis et respectu intellectus constituti in habitu.

Ex hiis patet solutio questionis.

Ad rationes in oppositum respondendum:

<Ad I> A<d primam quando>³⁵ arguitur: illa uox que significat plura etc., dico quod verum est quantum est de se; sed respectu intellectus in³⁶ actu non potest plura significare. Et tu dicis in minori quod significat plura respectu plurium, concedo in duobus membris, scilicet quantum est de se et respectu intellectus constituti in habitu; non tamen est verum respectu intellectus in actu considerantis.

³³ natura] sua *add. sed exp. P.*

³⁴ debent] dnt, dbnt *in mg. P.*

³⁵ Ad primam quando] A(?) P.

³⁶ in] ex intellectus *corr. P.*

<Ad 2> Ad secundam cum arguitur: vox significat plura respectu illius a quo distinguitur, concedo quantum est de se et quantum respectu intellectus in habitu constituti quod plura significet, sed non respectu intellectus actu apprehendentis.

<Ad 3> Ad tertiam dicendum, quando arguitur: vox aut significat plura simul aut non³⁷, concedo quod plura significat quantum est de se; sed quantum est de intellectu constituto in actu non significat plura. Et tu arguis: ergo significat vnum per prius, reliquum per posterius, et sic equiuocum erit idem quod analogum, respondeo hic et dico quod illud prius et posterius non debet referri ad uocem equiuocam, sed ad ipsum intellectum, qui non potest simul apprehendere illa que uox equiuoca simul inportat, cum ipse sit indiuisibilis et simplex, ut uisum est prius.

<Ad a> Ratio in oppositum, que arguit quod vox equiuoca non potest plura simul respectu vnus audientis significare, concedatur respectu intellectus constituti in actu, qui non potest plura simul intelligere.

<QUESTIO 11>

Consequenter queritur utrum uox equiuoca sit vna dictio.

Et arguitur quod sic:

<1> Quod est vna uox et est dictio, hoc est vna dictio; sed uox equiuoca est vox vna et est dictio; ergo est vna dictio. Maior patet in simili: quod enim est animal vnum et est homo, hoc est vnus homo. Minor patet quod vox equiuoca est vna uox, quia habet vnam prolationem et formationem; ergo etc.

<2> Preterea omne nomen vnum est vna dictio; sed uox equiuoca est vnum³⁸ nomen; ergo etc. Maior patet, quia nomen est dictio. Minor est nota auctoritate Philosophi in principio huius, ubi dicit quod necesse est vnum nomen, scilicet uocem equiuocam, plura significare. Ergo est dictio vna.

Oppositum arguitur:

<a> Quod habet plures rationes significandi non est dictio vna; sed uox equiuoca habet plures rationes significandi; ergo non est dictio vna. Maior patet, quia vnaqueque dictio habet vnam rationem significandi; sed uox equiuoca habet plures rationes significandi, quod patet de se; ergo etc.

³⁷ non] ex vnum corr. P.

³⁸ vnum] ex vna corr. in interl. P.; dictio add. sed exp. P.

Ad hoc dicendum quod ista sex se habent per ordinem: vox, signum, dictio, terminus, subiectum et predicatum. Vox, ut dicit Albertus, habet duo: scilicet litteras pro materia, prolacionem et formacionem pro forma. Cum igitur forma est vna, vox erit vna; sed in voce equiuoca prolatio est vna; ergo etc. Non obstante pluralitate significatorum, vox potest dici una propter vnam formam, scilicet prolacionem. Vox autem equiuoca est plura signa, quia signum relatiue dicitur ad significatum; ergo, sicut³⁹ significatum in vna uoce /83rB/ est diuersum, ut in hac uoce 'canis', sic ista uox erit signum plura et non vnum. Vox etiam equiuoca est plures dictiones: cuius ratio est, quia dictio est dictio propter rationem significandi; sed vna dictio habet vnam rationem significandi; cum igitur vox⁴⁰ equiuoca non habeat vnam rationem significandi, non oportet quod sit dictio vna, sed plures. Eadem ratione est vna uox equiuoca terminus plures, quia terminus non addit supra dictionem nisi resolutionem. Similiter uox equiuoca est subiectum plura; cuius ratio est, quia inportat plura significata de quibus aliquod predicatum⁴¹ enunciatur. Et eadem ratione est predicata plura, quia significata plura designat que possunt dici de pluribus subiectis.

Ex hiis patet solutio ad questionem: cum queritur utrum uox equiuoca sit vna dictio, dico quod non; et huius ratio uisa est, quia non habet vnam rationem significandi.

Ad rationes in oppositum respondendum:

<Ad I> Ad primam cum dicitur: quod est vna uox et est dictio, hoc est vna dictio etc., dico ad maiorem distinguendo uocem. Nam dupliciter accipitur: vno modo pro altera/ parte aggregati ex uoce et significato; alio modo pro toto aggregato. Dico quod est vna uox et est dictio, ita quod uox sumitur pro toto aggregato: hoc est una dictio, concedo. Ad minorem per interempcionem: cum dicis quod uox equiuoca est uox una, verum est ut sumitur pro altera parte aggregati; ergo non potest concludi quod sit vna dictio. Et tunc declaratur in simili: sicut animal unum etc., dico quod simile non valet, quia animal comparatur ad hominem tamquam genus ad speciem et specificatur per additionem hominis; sed uox non habet se sic respectu dictionis, sed sicut altera pars aggregati; et ideo non valet.

³⁹ sicut] r(?) *add. sed exp. P.*

⁴⁰ vox] dictio P.

⁴¹ predicatum] predicatur P.

<Ad 2> Ad secundam cum arguitur: nomen⁴² unum est vna dictio, dico quod nomen sumitur dupliciter: uel pro parte orationis uel pro uoce. Si sumitur pro parte orationis, verum est quod dicitur in maiori, quod nomen unum est vna dictio. Sed minor est falsa; cum dicitur quod uox equiuoca est vnum nomen, dico: intelligendo vnum nomen, id est uox, significat plura; sed unum nomen sumendo pro parte orationis, non⁴³ est verum. Uox enim equiuoca non est vnum nomen, id est una pars orationis, ut patebit iam in questione sequenti.

<Ad a> Ratio in oppositum probat quod uox equiuoca non est una dictio, quia plures rationes significandi habet et diuersas; et hoc est concedendum, ut uisum est prius.

<QUESTIO 12>

Consequenter queritur vtrum uox equiuoca sit una pars orationis ut 'canis', uel aliqua huiusmodi.

Et arguitur quod sic:

<1> Quod est nomen unum est vna pars orationis; sed uox equiuoca est nomen unum, ut dicitur in littera; ergo est una pars orationis. Maior patet, quia nomen est pars orationis, et ideo si est vnum nomen etc. Minor patet quod uox equiuoca sit vnum nomen, quia unum [sibi] appositum sibi correspondet, ut 'canis currit' dicimus et non 'currunt'. Ergo est vna pars orationis.

<2> Preterea, si uox equiuoca non esset vna pars orationis, tunc sequeretur quod nulla propositio in qua poneretur terminus equiuocus esset distinguenda; sed hoc est falsum; ergo etc. Probatio consequentie quia, si non esset vna pars, tunc propositiones essent imperfecte et truncate, que non sunt distinguende, nec etiam vere nec false esse iudicantur, ut dicitur secundo huius. Ergo est vna pars orationis.

<3> Preterea omnis effectus unus arguit causam unam; sed 'canis currit' est vnus effectus, scilicet constructio; ergo causa est vna, scilicet modus significandi. Sed modi significandi constituunt partem orationis. Ergo est una pars orationis.

Oppositum arguitur:

<a> Ad multiplicatatem subiecti sequitur multiplicatio accidentis existentis in subiecto; sed modi significandi sunt in significatis \scilicet/

⁴¹ nomen] est add. sed exp. P.

⁴³ non] ex nomen corr. in interl. P.

terminorum; sed uox equiuoca plura inportat significata, ergo plures modos significandi específicos, et sic non est una pars orationis, sed plures propter pluralitatem modorum significandi.

Ad hoc dicendum quod terminus equiuocus dupliciter dicitur: uel propter pluralitatem significatorum, uel propter multiplicitatem modorum significandi; et hoc dupliciter: uel propter pluralitatem modorum significandi essentialium uel specificorum, vel [esse(?) equiuoca] propter pluralitatem modorum significandi accidentalium. Si questio querat utrum uox equiuoca propter pluralitatem modorum significandi accidentalium sit pars orationis vna, dico quod sic, ut 'laborans' est una pars orationis, quamuis habeat diuersitatem modorum significandi accidentalium; et huius ratio est quia, quandocumque aliqua dictio habet vnum modum significandi specificum per quem pars reponitur in speciem partis, illa est una pars orationis; sed dictio, non obstante pluralitate modorum significandi accidentalium, potest habere unum modum significandi specificum, /83vA/ ut 'laborans' significat per modum fieri indistantis, et tamen pluralitatem modorum significandi accidentalium includit, scilicet preteritum et presens; ergo est vna pars orationis; et sic de aliis huiusmodi dictionibus intelligendum est. Si uero questio querat utrum uox equiuoca propter pluralitatem modorum significandi⁴⁴ specificorum ex opposito distinctorum sit vna pars orationis, dico quod non est; et ratio huius est, quia quecumque uox habet diuersos modos significandi específicos ex opposito distinctos non est unius partis orationis; sed aliqua uox habet tales modos específicos ex opposito distinctos, ut 'amor'⁴⁵ significat per modum habitus vel per modum fieri, et hec non est vna pars sed plurium parcium, scilicet nomen et uerbum. Si uero querat questio utrum uox equiuoca propter pluralitatem significatorum sit vna pars orationis, dico \quod/ si illa uox habet pluralitatem uel diuersitatem modorum significandi specificorum constituentium diuersas partes, tunc non est vna pars; si autem ad illa significata consequatur unus modus specificus constituens vnā partem, tunc talis⁴⁶ uox equiuoca est vnus partis orationis.

Ad rationes in oppositum respondendum:

<Ad I> Quod est unum nomen est una pars orationis: dico ad istam maiorem quod est unum nomen, sumendo pro toto aggregato, et unum

⁴⁴ significandi] accn add. sed exp. P.

⁴⁵ amor] uel add. sed exp. P.

⁴⁶ talis] e add. sed exp. P.

modum specificum habens, hoc est una pars orationis. Tunc dicitur in minori quod uox equiuoca est vnum nomen: verum est sumendo nomen pro uoce, sed non pro toto aggregato, ut uisum est prius; et etiam habet aliquando diuersos⁴⁷ modos significandi specificos, quare tale nomen equiuocum non est una pars orationis.

<Ad 2-3> Secunda et tertia ratio probat quod uox equiuoca est una pars: concedatur si habet unum modum significandi specificum per quem aliquid reponitur in specie partis; si uero non, sed plures modos specificos, tunc non est una.

<Ad a> Ad rationem in oppositum cum arguitur: ad multiplicationem subiecti etc., concedo quod sequitur multiplicatio accidentis in numero, sed non in specie, ut patet⁴⁸. Tu arguis: si diuidatur albus paries, diuiditur albedo secundum numerum, sed non secundum speciem; sic dico quod ad multiplicationem significati sequitur multiplicatio modorum significandi specificorum in numero, sed non in specie; unde, cum unus modus significandi specificus maneat in talibus significatis, adhuc illa uox equiuoca potest esse una pars orationis. Sic ad hoc patet solutio.

<QUESTIO 13>

Consequenter queritur utrum terminus equiuocus inportet sua significata sub copulatione uel disiunctione.

Et arguitur primo quod sub copulatione:

<1> Quoniam omnis terminus inportat sua significata eo modo quo exponuntur in ipso; sed in termino equiuoco significata exponuntur sub copulatione; ergo etc. Maior patet quia, si exponeretur aliter quam significaretur, mala esset expositio. Minor confirmatur auctoritate Philosophi in primo Peryarmenias, qui dicit quod hec dictio 'tunica' potest significare hominem et equum, ecce quomodo sub copula exponuntur. Ergo dictio equiuoca significata sua inportat sub copulatione.

<2> Preterea secundo huius dicit Philosophus: qui dicit quod a est in domo, dicit quod Temixtius et Callias est in domo; hic ponitur copula inter significata; ergo etc.

<3> Preterea terminus equiuocus inportat significata sua diuersa ut diuersa sunt; sed ipsa non potest ut diuersa sunt inportare nisi sub nota

⁴⁷ aliquando diuersos] diuersos aliquando P.

⁴⁸ patet] scr. sed exp.(?) P.

diuersitatis, et hec est copula; ergo inportat significata sua sub copulatione. Maior patet quia, si inportaret diuersa significata ut vnum, non esset equiuocus, sed debet ea inportare ut diuersa sunt. Minor est manifesta; ergo etc.

<4> Preterea terminus equiuocus inportat significata sua sic quod facit multiplex actuale et faciendo \hoc, inportat/ ea in actu. Ex hoc arguitur: terminus inportans plura significata faciens multiplex potentiale, inportat ea sub disiunctione; ergo inportans⁴⁹ in actu sua significata, inportat ea sub copulatione. Antecedens patet in fallacia compositionis uel accentus etc.

Oppositum arguitur:

<a> Si terminus equiuocus inportaret plura significata sub copulatione, nulla propositio in qua poneretur terminus equiuocus esset distinguenda; sed hoc non est verum, ut dicitur secundo huius; ergo etc. Patet antecedens quia, cum significata eius essent coniuncta, statim uel esset vera pro omnibus significatis uel falsa, et ideo, cum hoc non sit, sequitur quod non inportat significata sua sub copulatione.

Ad questionem dicendum quod terminus equiuocus inportat sua⁵⁰ significata non sub copulatione. Secundo dico quod inportat ea sub quadam simultate. Et utriusque declaratio, et primo primi: terminus equiuocus inportat significata sua sic quod nihil commune habent preter uocem; sed, si inportarentur sub copulatione, iam haberent aliquid commune preter uocem; sed hoc non debet esse, ergo etc. Hoc ostenditur secundo: terminus equiuocus inportat sua significata sic quod vnum non dependet ad aliud. Sed partes copulati habent dependentiam ad inuicem. Si ergo significata inportarentur sub copulatione, iam vnum significatum dependeret ad aliud. Sed hoc est inconueniens; ergo etc. Item unumquodque reponitur in specie per suam formam, ut homo, lignum etc. Si igitur in termino e/83vB/quiucoco esset hoc formale quod significata sua inportaret sub copulatione, tunc reponitur in specie coniunctionis terminus equiuocus. Sed hoc non est⁵¹ verum, quia est [aliquando] in specie nominis, ut 'canis' etc.; ergo non inportat sua significata sub copulatione.

Secundo dictum est quod terminus equiuocus inportat plura significata sub quadam simultate et actualitate. Et huius ratio est quia, sicut se

⁴⁹ inportans] ea add. sed exp. P.

⁵⁰ sua] ex suas corr. P.

⁵¹ est] possibile add. sed exp. P.

habent plura significata ad plures uoces, sic se habent plura significata ad vnam uocem; sed plura significata in pluribus uocibus inportantur simul et actu, ut per hominem tale significatum, per asinum aliud etc. Ergo sic est in equiuocis, quod terminus inportabit sua significata actu sub quadam simultate: non sic quod significata sint simul tempore, ymmo aliquando unum inponitur uoci per prius, reliquum per posterius; nec sunt simul natura, nec simul sicut species sub genere, quia dependent ad inuicem in quantum significata; sed⁵² sunt simul sub quadam actualitate, quia actu \simul/ significantur per uocem vnam.

Ad rationes in oppositum dicendum:

<Ad 1> Ad primam: terminus equiuocus inportat sua significata eo modo quo exponitur, concedo quod inportat eo modo quo proprie exponitur. Et tu dicis in minori quod exponitur sub copulatione, dico quod verum est inproprie, sed magis debet exponi proprie sine copula uel disiunctione, ut dicendo quod canis est latrabile, marinum⁵³, celeste sidus; uel dicendum quod copula que cadit inter significata non copulat formaliter sed materialiter, id est copulat uoces sed non significata.

<Ad 2> Et similiter dicendum est ad secundam: cum arguitur de secundo huius quod a est domi, ergo etc., dicendum quod ibi est expositio impropria, et ideo non ualet argumentum.

<Ad 3> Ad tertiam cum arguitur: terminus equiuocus inportat sua significata ut diuersa, tunc dicis in minori quod hec diuersitas est copulatio, dico per interempcionem, quia hic est fallacia consequentis: ubicumque enim est copulatio, est notitia diuersitatis; sed hoc non potest conuerti, quod vbicumque sit notitia diuersitatis, quod ibi sit copulatio, quia potest fieri ex alia causa notitia diuersitatis quam per copulationem, scilicet per diuersam rationem significandi; et sic putatur conuerti consequentia que non conuertitur.

<Ad 4> Ad quartam dicendum per interempcionem antecedentis: cum dicitur quod terminus faciendo multiplex⁵⁴ potentiale inportat significata sua sub disiunctione, non est verum, sed magis per quandam indifferentiam; vnde quod in sensu composito est verum, habet se per indifferentiam ad diuisionem falsam; et quod in sensu diuisionis est verum, habet se per indifferentiam ad compositionem falsam. Ideo ratio non procedit.

⁵² sed] in add. sed exp. P.

⁵³ marinum] et add. sed exp. P.

⁵⁴ multiplex] inu. P.

<QUESTIO 14>

Consequenter queritur de bonitate huius consequentie: canis currit, ergo latrabile currit, utrum sit bona consequentia.

Et uidetur quod sic:

<1> Illa consequentia est bona in qua consequens includitur actualiter in antecedente, ut dicitur primo Priorum; sed cum dicitur: canis currit, ergo latrabile, consequens includitur actualiter in antecedente; ergo etc. Maior est clara⁵⁵ auctoritate Philosophi. Minor patet ex eo quod 'canis' facit multiplex actuale, ergo in eo⁵⁶ includitur consequens actu; ergo consequentia est bona.

<2> Preterea illa consequentia est bona quando ex opposito consequentis infertur oppositum antecedentis; sed hoc est in proposito; ergo etc. Maior patet auctoritate Philosophi primo et secundo Priorum. Minor patet: si dicamus: canis currit, ergo latrabile currit, et tunc sumatur oppositum consequentis: nullum latrabile currit, infertur oppositum antecedentis: ergo nullus canis currit, scilicet qui est latrabile; ergo consequentia prima bona.

<3> Preterea quod non tollit causam consequentie, non tollit consequentiam; sed significata adiuncta huic termino 'canis' non tollunt causam consequentie, sed significatum latrabilis; ergo non tollunt consequentiam. Maior est evidens: quod enim non tollit causam, non tollit effectum. Minor declaratur, quia causa huius consequentie est latrabile inclusum in hoc termino⁵⁷ 'canis'; sed additio aliorum significatorum non tollit hoc significatum quod est latrabile; ergo consequentia est bona, dicendo: canis currit, ergo latrabile.

<4> Preterea sicut se habent propositiones que non sunt cause ad illas que sunt cause inferendo conclusionem, sic se habent significata alia in hoc quod est 'canis' inclusa ad hoc significatum quod est latrabile: hoc patet de se. Sed ille propositiones que non sunt cause sic se habent ad illas que sunt cause quod, siue ipse ponantur siue non, semper conclusio sequitur ex premissis que sunt cause, ita quod ipse nihil faciunt ad illationem. Ergo sic \se/ habebunt significata alia in hoc quod est 'canis' ad significatum latrabilis, quod nihil operantur ad consequentiam, siue sint siue non sint. Ergo bene sequitur: canis currit, ergo latrabile currit.

⁵⁵ clara] a add. sed exp. P.

⁵⁶ eo] ex oo corr(?) in interl. P.

⁵⁷ termino] latrabile add. sed exp. P.

<5> Preterea quodcumque aliquae propositiones sunt eedem, sola uoce differentes, quidquit conuenit vni conuenit et alteri. Verbi gratia, 'a est domi' et 'Temistides et Callias sunt domi' sunt eedem propositiones, sola uoce differentes; ergo quidquit conuenit uni, et alteri /84rA/. Sed bene sequitur: Callias et Temistides sunt domi, ergo Callias est domi; sic etiam bene sequitur: a domi est, ergo Callias domi est; sed hoc idem est ac si dicerem: canis currit, ergo latrabile currit. Nam, sicut 'canis' est equiuocum, sic et hoc quod dico 'a'.

<6> Preterea adhuc sexto arguitur sic: sequi et non sequi sunt opposita⁵⁸; bene respondere et non respondere bene sunt opposita. Sed ille qui dicit quod non sequitur, male respondet; ergo ille qui dicit quod sequitur, bene respondet. Et istud tenet in uirtute illius principii: si propositum in proposito, et oppositum in opposito. Quod autem ille qui dicit: non sequitur, non bene respondet, patet per dictum Philosophi secundo huius: nam qui ad interrogationem plures dat responsionem vnā, male respondet. Sed cum⁵⁹ queritur vtrum sit bona consequentia: canis currit, ergo latrabile, est interrogatio plures; ergo qui dicit: non sequitur, dat responsionem unā; ergo non bene respondet. Ergo ille \bene/ respondet qui dicit quod bene sequitur; ergo consequentia est bona.

Oppositum arguitur:

<a> Illa consequentia non est bona in qua est petitio principii ridiculosa. Sed hoc est in proposito, quod patet, quia latrabile includitur in propria forma in antecedente; et cum exprimitur, iterum profertur in propria forma; ergo idem probatur et infertur per se ipsum. Sed hoc est inconuenies; ergo consequentia non ualet.

 Preterea omne entimema habet reduci in formam sillogisticam, ut dicitur secundo Priorum. Ergo, si esset bona consequentia: canis currit, ergo latrabile, iam posset reduci in sillogismum; et sic paralogismus equiuocationis esset bonus sillogismus, quod est inconuenies; ergo etc.

Ad hoc solvendum, est notandum quid sit consequentia. Et est nihil aliud quam habitudo consequentis ad antecedens, que principaliter fundatur in antecedente. Si autem quis dicat: si habitudo consequentis etc., ergo magis deberet dici antecedentia quam consequentia, dicendum quod consequentia habet duo: ab antecedente incipit et terminatur ad consequens ipsa consequentia; vnde denominatur a termino suo.

⁵⁸ opposita] opposito P.

⁵⁹ cum] ex tunc corr. P.

Secundo dico quod si subiectum est uniuocum⁶⁰, et passio est uniuoca⁶¹, et si subiectum equiuocum, et passio equiuoca; et si subiectum analogum, et passio analogica; cum igitur subiectum in quo⁶² fundatur consequentia sit equiuocum, passio hec, scilicet consequentia, est equiuoca. Et quia ad questionem⁶³ plures non est danda vna responsio, ideo cum queritur utrum sequitur et bona sit consequentia: canis currit, ergo latrabile currit, non debet dici simpliciter [dici] quod sequitur nec debet dici simpliciter quod non sequitur; sed debet distinguere quod, si 'canis' in antecedente supponit pro latrabili, tunc est bona consequentia; si uero 'canis' accipitur pro significatis aliis, non est bona consequentia: canis currit, ergo latrabile. Si uero aliquis dicat quod de quolibet affirmatio uel⁶⁴ negatio, ergo oportet dicere uel quod⁶⁵ sequitur uel quod non sequitur, dicendum quod illud principium est intelligendum sic: de quolibet affirmatio uel negatio, quod est vnum numero. Sed hoc non est verum de aliquo equiuoco et multiplici, quia potest esse nec affirmatio nec negatio, sed utrumque, distinguendo, ut dictum est.

Rationes procedunt suis uis⁶⁶. Nam prime sex probant quod sit bona consequentia, secundum quod 'canis' includit in se latrabile, sed pro aliis non est consequentia bona.

<Ad 1> Ad primam dicendum, cum arguitur: illa consequentia est bona etc., concedo. Sed dicis in minori quod latrabile includitur in antecedente: si includitur consequens tantum, et non aliud significatum, tunc consequentia bona; si uero alia significata includantur, pro illis non est consequentia bona.

<Ad 2> Ad secundam dicendum similiter, cum dicitur: illa consequentia est bona quando ex opposito consequentis etc., concedo. Sed hoc est hic, verum est si 'canis' accipitur pro latrabili; tunc ex opposito consequentis infertur oppositum antecedentis, ut: nullum latrabile currit, ergo nullus canis currit, 'canis'⁶⁷ accipiendo pro latrabili. Si recipitur pro aliis, non est verum; ergo non est bona consequentia, pro aliis intelligendo 'canem' in antecedente.

⁶⁰ univocum] uniuocum in mg., equiuocum scr. et exp. P.

⁶¹ uniuoca] uniuoca in mg., equiuoca scr. et exp. P.

⁶² quo] subiectum add. sed exp. P.

⁶³ questionem] et(?) add. sed del(?). P.

⁶⁴ uel] et P.

⁶⁵ quod] inu. P.

⁶⁶ uis] p add. sed exp. P.

⁶⁷ currit canis] canis currit P.

<Ad 3> Ad tertiam dicendum: quod non tollit consequentie causam etc., concedo. Tunc dicitur quod significata alia non tollunt consequentie causam: verum est; sed tamen propter additionem eorum debet distinguere interrogatio et debet dici quod est bona⁶⁸ consequentia, pro latrabili antecedens sumendo; sed pro aliis intelligendo ipsum, non valet.

<Ad 4> Similiter dicendum est ad quartam quod significata illa non impediunt consequentiam⁶⁹ bonam, sed propter ea⁷⁰ debet omnino distinguere, ut sepius dictum est.

<Ad 5> Ad quintam dicendum quod non est simile⁷¹ quod inducitur de Callia etc., quia hec sumuntur copulata et, quodcumque totum copulatum infertur, tunc quelibet pars copulati infertur; sed hoc non est in equiuoco: ibi non est copula, ut prius uisum est.

<Ad 6> Ad sextam patet solutio: nam nec debet dici quod sequitur simpliciter, nec quod non sequitur simpliciter, et ratio huius uisa est; sed debet distinguere quod sequitur pro latrabili, sed pro aliis non sequitur.

Ad oppositum respondendum:

<Ad a> Quod petitio principii non inedit illationem simpliciter, sed illationem sillogisticam et probatiuam; nos autem hic querimus de consequentia simpliciter, et hoc bene tenet in petitione principii; ergo etc.

<Ad b> Ad secundam cum arguitur: si esset entimema, tunc reduceretur ad sillogismum bonum, concedo: in quantum tenetur /84rB/ pro latrabili, potest bene reduci ad sillogismum bonum, ut: canis currit, latrabile est canis, ergo latrabile currit; et sic non est paralogismus. Si autem 'canis' teneatur pro aliis significatis, tunc non est consequentia bona, nec etiam reducitur ad sillogismum, sed est deceptio etc.

<QUESTIO 15>

Consequenter queritur utrum signum vniuersale adueniens termino equiuoco distribuat ipsum pro omnibus significatis que inportantur per ipsum vnica distributione uel pluribus, dicendo sic: 'omnis canis currit.'

Et arguitur quod distribuat ipsum vnica distributione et hoc sic:

⁶⁸ bona] inter add. sed exp. P.

⁶⁹ consequentia] illa add. sed exp. P.

⁷⁰ ea] ex eam corr. P.

⁷¹ simile] de add. sed exp. P.

<1> Illa distributio est vnica quando additur signum distribuibili secundum quod \est/ vnus rationis; sed dicendo sic: 'omnis canis currit', additur signum distribuibili prout est vnus rationis; ergo est distributio vnica pro omnibus significatis. Maior patet, quia distributio et distribuibile debent esse proportionalia ad inuicem; ergo si distribuibile est vnus rationis, tunc distributio erit vna. Minor patet ex eo quod hoc signum 'omnis' significat quoniam vniuersaliter, ut dicitur primo Peryarmenias; ergo additur termino vniuersali. Sed significata termini equiuoci sunt conuenientia in ratione vniuersalis. Ergo concluditur quod distributio est vnica.

<2> Preterea per accidentale non transmutatur essenziale⁷² in termino; sed distributio vna est termino essentielle siue signo, et accidentale est ei quod addatur equiuoco uel vniuoco; ergo per hoc non transmutabitur essenziale; ideo erit distributio una. Maior patet, quia accidentale posterius est essentiali; nullum uero posterius potest transmutare prius, nam prius absoluitur a posteriori. Minor patet, quia signum ponitur in sillogismis; ideo determinat sibi essentialiter vnitatem distributionis: aliter enim in sillogismo non poneretur; ideo signum additum termino equiuoco distribuit pro omnibus significatis vnica distributione.

Oppositum arguitur:

<a> Quot modis dicitur vnum correlativorum, tot modis et reliquum; sed distributio et distribuibile dicuntur relatiue; ergo quot modis dicitur distribuibile, tot modis dicitur distributio. Sed distribuibile est multiplex, scilicet terminus equiuocus; ergo non est vna distributio. Maior patet in Topicis. Minor patet quod distribuibile sit multiplex, quia est equiuocum et facit multiplex actuale, ut patuit; ergo non est distributio una, sicut non est distribuibile vnum.

Ad istam questionem dicunt quidam quod signum, distribuibili additum equiuoco, distribuit ipsum \pro omnibus significatis vnica distributione; et huius rationem assignant⁷³ dicentes quod agens rationis proporcionatur agenti naturali. Sed agens naturale vnica actione <agit> in plura passa, vt ignis comburit vnica actione plura combustibilia; ergo similiter agens rationis vna actione agit in plura passa. Sed distribuibile est passum; ergo, quamuis sint plura in distribuibili significata, tamen distributio potest esse vna.

⁷² essenziale] essenziale in mg., substantiale scr. P.

⁷³ assignant] ex assignat corr. in mg. P.

Rationes prime sunt pro eis et illas concedunt. Sed rationem in oppositum, que talis est: quot modis dicitur vnum relatiuorum, tot modis reliquum, concedunt in quantum relatiuum; sed dicitur in minori quod distribuibile est relatiuum: dicunt quod distributio refertur ad ipsum distribuibile non in quantum multiplex, sed in quantum vnum, scilicet in quantum distribuibile; et ideo non oportet conclusionem sequi. Istorum positio non est firma, quia non valet. Et hoc ostenditur sic, sicut habet declarari in Sex Principiis, capitulo de passione, quod actio et passio sunt vnus motus; et quamuis actio sit in agente ut in efficiente⁷⁴ principio, est tamen in passo ut in subiecto. Ex hoc arguitur: ad multiplicatam subiecti sequitur multiplicatio accidentis saltem in numero. Cum igitur distribuibilia sunt subiecta, distributio uero accidens, sequitur: si distribuibilia sint plura, distributio non est vna; sed patet quod in distribuibili termino, scilicet equiuoco, sunt plura subiecta⁷⁵; ergo plures sunt distributiones. Ad probationem eorum est respondendum: agens rationis debet proportionari agenti naturali, concedatur; sed agens naturale agit vnica actione etc., dico per interempcionem. Et tu ostendis quod ignis vnica actione uel combustione, dico quod falsum est; sed, sicut plura sunt combustibilia numero, sic plures combustiones numero; vnde non valet positio eorum nec probatio.

Ideo dicendum est aliter, quod signum distribuit terminum equiuocum pro omnibus suis significatis equaliter. Secundo dicendum quod hoc non fit vnica distributione, sed pluribus in numero.

Declaratio primi est per Commentatorem: hoc signum 'omnis' additum termino equiuoco aut distribuit ipsum pro aliquibus et pro aliquibus non, aut pro omnibus, aut pro nullis. Sed primum non potest contingere. Probatio: quandocumque plura passa equaliter disposita offeruntur vni agenti, non oportet quod vnum recipiat actionem et aliud non; sed omnia recipiunt equaliter, ut patet in lignis eque siccis et in combustibilibus aliis respectu comburentis. Et dico: equaliter disposita, quoniam si lapis et lignum offerantur equaliter igni comburenti, non equaliter recipiunt, quia non sunt equaliter disposita, vel lapis et cera non equaliter recipiunt in 84vA/pressionem sigilli, quia non sunt equaliter ad hoc disposita; ideo dictum est: equaliter disposita. Sed significata termini equiuoci sunt passa equaliter disposita et equaliter offeruntur vni agenti, scilicet distributioni; ergo non distribuitur pro aliquo et pro aliquo non;

⁷⁴ efficiente] efficiente in mg., paciente scr. et exp. P.

⁷⁵ scilicet – subiecta] ex sunt plura subiecta scilicet equiuoco inu. P.

ergo distribuitur aut pro nullis aut pro omnibus. Sed non potest distribuere pro nullis/⁷⁶, [ergo] quia sic frustra adderetur; ergo relinquitur per locum <a> diuisione quod distributio sit pro omnibus significatis et suppositis.

Secundo dicendum quod distributio ista non est vna, iuxta quod notandum quod sicut motus comparatur ad tria, scilicet ad ipsum agens et passum uel subiectum, quod idem est, et ad terminum, sic distributio habet comparari ad tria: primo ad ipsum signum, ut ad agens: sic distributio est distribuentis actio; uel distributio comparatur ad distribuibile ut ad subiectum et ut ad passum: sic distributio est distribuiti passio; tertio comparatur ad supposita distribuibilis ut ad terminum distributionis. Hoc prenotato, patet quod signum non distribuit terminum equiuocum vnica distributione, cuius rationem prius tetigimus, quia ad multipliciter subiecti sequitur multiplicatio accidentis. Sed ostensum est quod distribuibile est subiectum, distributio est accidens, quia est actio ut comparatur ad signum. Ergo si distribuibile, quod est subiectum, est multiplex, distributio non potest esse vna sed multiplex; et hoc est concedendum.

Ad rationes in oppositum respondendum:

<Ad 1> Ad primam cum arguitur: quodcumque distribuens additur distribuibili, quod est vnus rationis etc., concedo; tunc dicitur in minori quod significata termini equiuoci sunt vnus rationis, dico per interempcionem; et tu probas quia conueniunt in ratione vniuersalis, dico hic quod equiuoca in vno nomine⁷⁷ sunt rationis vnus, in alio uero plurium. Verbi gratia, piscis, latrabile et sidus in hoc⁷⁸ nomine 'substantia' uel 'corpus' sunt vni<uo>ca et vnus rationis; ista uero eadem sub hoc nomine 'canis' habent aliam et aliam rationem, ut patet ex diffinitione equiuocorum; et sic patet <quod> quamuis significata termini equiuoci sint vnus rationis in hoc quod conueniunt in vniuersali, tamen in quantum ponitur sub hoc nomine 'canis' non sunt vnus rationis; ideo etc.

<Ad 2> Ad secundam quando arguitur: per accidentale non transmutatur essenziale, concedo. Tu dicis in minori quod distributioni est essenziale quod sit vna, hoc nego; et huius ratio est, quia per indifferentiam se habet ad hoc quod sit vna uel plures: nam si addatur

⁷⁶ nullis] nullis in mg., omnibus scr. et exp. P.

⁷⁷ nomine] bene add. sed exp. (?) P.

⁷⁸ hoc] conueniunt add. sed exp. P.

termino vniuoco, tunc distributio est vna; si uero equiuoco, est distributio plures. Et tu probas quod distributio ponitur in sillogismis, dico quia tunc determinatur per distribuibile vniuocum; quando autem determinatur per distribuibile equiuocum, tunc non est vna, et sic est in proposito; ergo etc.

<QUESTIO 16 >

Consequenter queritur utrum termini equiuoci determinantur per adiuncta.

Et quod sic uidetur:

<1> Primo auctoritate Boecii in Diuisionibus⁷⁹, qui dicit quod ‘canna’ equiuocum est ad flumen et ad locum in quo crescunt arundines; si autem dicatur ‘Canna Romanorum plenus sanguine sorduit’, ibi ‘Canna’ determinatur ad fluuium; ergo terminus equiuocus determinatur per adiunctum.

<2> Preterea Philosophus dicit infra, capitulo de solocismis, quod hoc pronomen ‘hoc’ est equiuocum et ad accusatiuum et <ad> nominatiuum; sed cum dicitur ‘hoc est’, tunc est nominatiui casus; cum autem dicitur ‘hoc esse’, li ‘hoc’ est accusatiui casus, et sic determinatur per adiuncta.

<3> Preterea illud est impossibile ad quod sequitur impossibile. Si nunc terminus equiuocus non determinetur per adiuncta, sequitur impossibile, scilicet quod esset processus in infinitum in additionibus, quia, cum adderetur termino equiuoco aliquod adiunctum et non determinaret ipsum, tunc cum illo adiuncto esset determinabile et posset sibi addi aliquod determinans, et sic in infinitum. Sed hoc est inconueniens; ergo et illud quod terminus equiuocus non determinetur per adiuncta; ergo oppositum est verum, scilicet quod determinatur per additionem termini alicuius.

<4> Preterea si id quod minus videtur inesse inest, et id quod magis; sed minus uidetur quod adiunctum termini alicuius possit tollere significatum termini alicuius, et tamen tollit, ut ostendam; ergo multo magis adiunctum potest terminum equiuocum determinare. Probatio minoris: si dicitur ‘albus est etiops et niger est’, ista non possunt se compati /84vB/, quia contrarias dispositiones significant; quando autem dicitur ‘ethiops est albus dentes et est niger’, ista se simul compaciuntur; et hoc non esset, nisi significatum eius quod est album tolleretur per hoc

⁷⁹ Diuisionibus] ex diuisionibus corr. P.

quod est⁸⁰ secundum dentes. Ergo multo magis potest terminus equiuocus determinari per adiuncta.

<5> Preterea oppositarum causarum oppositi sunt effectus; sed quedam sunt adiunctiones que addite faciunt equiuocationem; ergo aliqua opposita determinatio tollit equiuocationem. Maior patet. Minor declaratur: in libro priorum dicitur: 'b est a' non est distinguenda; sed si dicitur 'b contingit esse a', hec est distinguenda. Ergo equiuocatio distinguitur per adiuncta.

Oppositum arguitur:

<a> Quod non tollit significatum nec modum significandi, non determinat terminum cui addatur; cuius ratio est, quia significatum est essentiale termino et per modum significandi in significato fundatum construitur cum alio. Sed additio alicuius ad terminum equiuocum est accidentalis; sed essentiale non transmutatur per accidentale. Ergo, cum additio non tollat significatum nec modum significandi termini equiuoci, sequitur quod non potest facere determinacionem.

Ad hoc dicendum: cum queritur utrum equiuocatio possit determinari per adiunctum, potest intelligi dupliciter⁸¹: uel de uirtute sermonis vel de bonitate intelligentis. Si questio querat utrum equiuocatio determinetur per adiuncta uirtute sermonis, dicendum quod non; et huius ratio est, quia in secundo huius dicit Philosophus: si dicatur 'Coriscus est musicus', distinguenda est; et si dicatur 'hic Cor<isc>us est musicus', adhuc est distinguenda; et tamen hic est determinatio, scilicet 'hic'. Hoc etiam confirmatur ratione adducta in oppositum, et patet ista ratio. Sed quantum est de bonitate intelligentis, dicendum quod determinatio distinguit terminum equiuocum; et huius ratio est, quoniam illud est possibile de bonitate intelligentis, quo accepto, nulla repugnantia sequitur. Sed nulla repugnantia sequitur quod intellectus, accepto vno significato, non recipit reliquum in termino equiuoco. Ergo terminus equiuocus distinguitur quantum est de bonitate intelligentis.

Rationes utriusque partis procedunt viis suis. Nam prime quinque rationes probant quod debet distingui: concedatur de bonitate intelligentis, ut uisum est. Sed ratio in oppositum arguit quod non debet distingui: verum est de uirtute sermonis.

<Ad I-2> Ad prima duo obiecta patet solutio ex dictis.

⁸⁰ est] niger(?) add. sed exp. P.

⁸¹ dupliciter] d add. sed exp. P.

<Ad 3> Ad tertiam dicendum, cum arguitur: illud est impossibile etc., sed ad hoc quod terminus non distinguatur sequitur impossibile, ergo etc., maiorem concedo. Ad minorem dico per interempcionem. Et tu probas quia terminus equiuocus cum determinatione prima iterum erit determinabilis sicut prius per se sumptus et sic in infinitum: dico quod terminus sumptus cum determinatione non est determinabilis sicut sumptus per se est determinabilis de uirtute sermonis; cuius ratio est: per illud non est aliquod determinabile, quo addito, ipsum non determinatur; sed terminus equiuocus est huiusmodi de uirtute sermonis; ergo non est determinabilis, et sic ratio non procedit.

<Ad 4> Ad quartam dicendum, cum arguitur: si id quod magis videtur inesse etc., concedo. Tunc dicitur in minori: sed determinatio tollit significatum quod magis est, dico per interempcionem. Et tu probas: albedo et nigredo opposita sunt, que non possunt simul stare, dico quod verum est in eadem parte subiecti. Sed cum dicitur 'album pedem stare cum nigro coruo', dico quod hoc non est idem quod significatum albi tollatur, ymmo semper album significat album; sed hoc est ideo, quia album determinatur ad partem talem subiecti a qua totum non denominatur, et ideo potest stare cum suo opposito in vno subiecto; et sic est minor falsa que dicebat quod determinatio secundum pedem tolleret significatum albi; et ideo non valet.

<Ad 5> Ad quintam cum dicitur: oppositarum causarum etc, concedo; sed quedam determinationes faciunt terminum equiuocum, dico quod falsum est. Et tu probas quia dicitur primo Priorum: 'b est a' non est distinguenda, sed cum dicitur: 'b contingit esse a' est distinguenda, dico quod iste terminus 'b' tenetur pro suppositis per se \et(?)/ sumptis per accidens de natura sua; quedam autem sunt predicata respectu quorum tenetur pro suppositis per se, quedam uero respectu quorum tenetur pro suppositis utrisque. Vnde talia predicata sibi addita non faciunt ipsum equiuocum, sed hoc quod in ipso est in potentia ducunt in actum. Sic ad illud.

<QUESTIO 17>

Consequenter queritur vtrum terminus analogus per se sumptus sit distinguendus, vel vtrum teneatur pro prima sui significatione et principali sua significatione.

<I> Et arguitur primo quod sit distinguendus, quia tenetur pro omni significato suo. Et hoc sic: terminus analogus tenetur pro illis ad que est

inpositus de naturali sua inpositione de uirtute sermonis; sed terminus analogus /85rA/ de naturali inpositione est inpositus ad omnia significata representanda; ergo etc. Maior patet, quia si teneretur pro alio et pro alio esset inpositus, tunc false teneretur. Minor patet, quod scilicet de naturali inpositione sua inpositus est ad significandum omnia, quia, si esset inpositus ad significandum vnum, non esset analogus. Ex hoc concluditur quod terminus analogus est distinguendus per se sumptus.

<2> Preterea si terminus analogus per se sumptus non esset distinguendus, aut hoc esset ratione uocis uel ratione significati uel ratione modorum significandi uel ratione alicuius determinationis; sed ratione nullius istorum est non distinguendus; ergo est distinguendus. Probatio minoris quia si ratione alicuius illorum, scilicet uocis uel etc., tunc nunquam esset distinguendus, quia posita causa ponitur effectus. Sed ista semper sunt in termino equiuoco, scilicet uox, significatum, modus significandi; ergo nunquam distinguendus esset. Sed hoc est falsum; ergo et illud, scilicet quod non sit distinguendus ratione illorum; ergo est distinguendus. Nec possumus dicere quod non sit distinguendus ratione determinationis alicuius, quia accidentale non transmutat essenziale; sed determinatio <est> accidentalis, multiplicitas est essentialis; ergo determinatio non potest tollere multiplicitem, et sic est distinguendus.

<3> Hoc etiam arguitur auctoritate Philosophi primo Posteriorum dicens quod predicacio quedam est per se, quedam per accidens, et eligit predicacionem per se, aliam obmittit; sed predicacio sic considerata est terminus analogus; ergo terminus analogus distinguitur.

<4> Item patet per Philosophum in Phisicis quod hec propositio 'ens est' distinguenda est, quia tenetur pro substantia et pro accidente; sed 'ens' est analogus terminus; ergo etc.

Oppositum arguitur:

<a> Auctoritate Philosophi in primo huius, qui dicit quod quecumque expediunt etc., distinguit minorem, maiorem uero non; ergo terminus analogus non distinguitur semper.

 Item uult Armonius super primum Peryarmenias: quando uerbum 'est' fit secundum adiacens, tunc tenetur pro existere in effectum, et sic pro primaria significatione uel acceptione; ergo non debet distingui.

Ad hoc dicendum quod terminus analogus potest sumi quadrupliciter. Vno modo per se, nullo addito et non in oratione: sic dico quod [non] est distinguendus; et ratio huius est, quia terminus multiplex est distinguendus; sed terminus analogus sic acceptus est multiplex, ergo etc.

Si autem terminus analogus ponitur in oratione⁸², uel ponitur cum determinatione, uel sine ista. Si sine determinacione, tunc non distinguitur, sed tenetur propria acceptione de bonitate intelligentis. Si cum determinatione, hoc est dupliciter: uel pertinente ad primam eius acceptionem uel <ad> secundam. Si ad primam, non debet distingui. Si ad secundam, uel adiungitur sibi immediate uel mediate; si immediate, non distinguitur, sed pro secunda acceptione tenetur; si mediate, tunc debet distingui, et hoc est sua natura propria termini analogi et ad hoc est impositus ad talem usum, ut debeamus ipso sic uti.

Ex hoc ad rationes respondendum:

<Ad 1> Ad primam⁸³: terminus equiuocus tenetur pro illis etc., concedo. Tu dicis quod de naturali inpositione est inpositus ad significata sua representanda, dico quod hoc modo, sicut dictum est. Ergo ratio non potest concludere quod \sit/ distinguendus semper; ymmo hoc habet de sua naturali inpositione, quod aliquando sic, aliquando non.

<Ad 2> Ad secundam cum arguitur: si terminus analogus non esset distinguendus, aut hoc esset ratione uocis etc., dico quod hoc non est ratione uocis precise uel significati precise, sed ratione sue omnimode nature et ratione omnium simul in ipso existencium, quia sic est de naturali inpositione sua, quod debeamus ipso taliter uti, ut preuisum est.

<Ad 3> Ad tertiam dicendum quod Philosophus distinxit rationaliter predicationem, quia sumpsit eam per se et non in oratione.

<Ad 4> Ad quartam dicendum quod Philosophus multa ponit disputatiue que tamen in se non habent ueritatem; vnde, quamuis dixit quod sit distinguenda respectu negantium, tamen non est uerum si accipiat in se, ymmo tenetur pro substantia.

<Ad a-b> Rationes in oppositum concedantur, quia procedunt sua uia. Armonius enim dicit quod non distinguitur, quia accipitur propria sui significatione cum determinacione pertinente ad primam acceptionem etc.

<QUESTIO 18>

Consequenter queritur de tertia specie equiuocationis, utrum diuersi modi significandi reddant uocem equiuocam.

Et arguitur quod non:

⁸² oratione] dictione P.

⁸³ Ad primam] inu. P.

<1> Illa que uocem specificant, certificant et determinant, non /85rB/ [non] faciunt eam⁸⁴ equiuocam; sed modi significandi uocem specificant, certificant et determinant; ergo etc. Maior patet, quia equiuocatio facit totum oppositum, scilicet confundit, indeterminatum facit etc.; ergo quod certificat etc., non reddit uocem equiuocam. Minor declaratur per Priscianum: dicit quod iste adiunctiones 'albus' et 'niger' et numerus⁸⁵ et casus sunt propter certificationem⁸⁶ subiectorum; ergo modi significandi non reddunt uocem equiuocam.

<2> Preterea quecumque reddunt uocem equiuocam sunt uocis significata; sed modi significandi diuersi non sunt significata; ergo non reddunt uocem equiuocam. Maior patet, quia nos utimur uocibus pro rebus significatis; ergo si aliqua uoce utimur pro pluribus rebus, illa uox est equiuoca. Minor est manifesta quod modi significandi non sunt significata, quia presup<p>onunt significata; ergo etc.

<3> Preterea si id quod magis uidetur inesse non inest, nec id quod minus; sed magis uideretur quod modi significandi maxime diuersi redderent uocem equiuocam quam minus diuersi; sed non reddunt; ergo etc. Maior patet per locum a maiori. Minor patet, quia numerus et casus etc. sunt modi significandi magis oppositi quam presens et preteritum, et tamen non faciunt equiuocationem; dicitur enim 'homo currit': hic est numerus singularis et casus nominatiuus; tamen non est equiuocatio; ergo multo minus illi modi significandi, scilicet tempus presens et preteritum, possunt reddere uocem equiuocam.

Oppositum patet per Aristotelem in littera, qui dicit quod ista propositio 'laborans sanabatur' est duplex, ex eo quod li⁸⁷ 'laborans' est temporis presentis uel preteriti.

Ad istam questionem intelligendam est prenotandum quod modi significandi sunt differentes. Quidam enim sunt qui dicuntur modi significandi essentielles, generales, specifici: dicuntur essentielles, quia sunt de essentia partis; et dicuntur generales, quia participantur generaliter a modis inferioribus; et dicuntur specifici, quia speciem partis faciunt, ut modus significandi essentialis qui est per modum habitus et quietis facit speciem nominis; sed modus significandi <per modum> fieri distantis facit speciem uerbi, et sic de aliis. Alii sunt modi significandi

⁸⁴ eam] ex causa corr. in interl. P.

⁸⁵ numerus] numerum P.

⁸⁶ certificationem] subiecto add. sed exp. P.

⁸⁷ li] b add. sed exp. P.

essentiales speciales, ut modus adiectiui et substantiui etc. Alii sunt modi significandi accidentales diuersi, ut numerus, casus, genus, figura etc., et hii comparantur ad uocem sicut diuersa accidentia ad subiectum. Alii sunt modi significandi accidentales non solum diuersi sed etiam oppositi, ut numerus singularis et pluralis et tempus presens et preteritum, et hii comparantur ad uocem sicut accidentia opposita ad subiectum.

Ex hiis respondendum ad questionem cum queritur vtrum modi significandi reddant uocem equiuocam. Si queratur de specificis modis significandi, dicendum quod sic; et huius ratio est, quoniam quecumque comparantur ad partem sicut forme substantiales ad subiectum reddunt partem equiuocam, quia forme substantiales non possunt simul esse nisi equiuoce; sed modi significandi comparantur ad partem sicut forme substantiales ad subiectum, quia dant partibus esse, et distinctum esse, ipsi modi essentialis generales specifici; ergo plures tales in aliqua uoce reperti reddunt eam equiuocam, ut 'amor' significandi modum habet per modum habitus (sic est nomen) uel per modum fieri distantis (sic est uerbum). Idem intelligendum si queritur de modis significandi essentialibus specialibus, quod ipsi reddunt uocem equiuocam, quia non possunt simul inueniri nisi equiuoce. Si autem questio querat de modis significandi accidentalibus diuersis, dicendum quod non reddunt uocem equiuocam; et huius ratio est, quia quecumque comparantur ad partem sicut plura accidentia ad subiectum, non equiuocant partem, quia sicut uidemus quod in eodem subiecto numero plura accidentia et diuersa se compaciuntur, ut idem homo potest esse albus, musicus, grammaticus etc., sic isti modi significandi plures et diuersi in vna parte et uoce: ut 'homo' est numeri singularis, casus nominatiui et figure simplicis; unde tales modi significandi diuersi non reddunt uocem equiuocam. Si autem queritur vtrum modi significandi qui sunt accidentales et ex opposito distincti contra se inuicem reddant uocem equiuocam, dicendum quod sic, et huius ratio est, quoniam quecumque ad uocem ut accidentia repugnantia ad subiectum /85vA/ comparantur, reddunt uocem equiuocam, quia sicut accidentia opposita et repugnantia (sicut⁸⁸ albedo et nigredo) nuncquam in uno subiecto reperiuntur (ut⁸⁹ sanum et egrum), sic modi significandi oppositi et repugnantes non sunt in aliqua uoce nisi equiuoce (ut numerus singularis et pluralis in hoc nomine 'magistri' uel 'episcopi', et tempus presens et preteritum in hoc uocabulo 'laborans');

⁸⁸ sicut] scilicet P.

⁸⁹ ut] et P.

ideo tales modi significandi ex opposito distincti accidentales reddunt uocem equiuocam.

Ad rationes in oppositum dicendum:

<Ad 1> Ad primam: illa que uocem specificant etc., concedatur; sed modi significandi hoc faciunt, dicendum quod, <si> intelligitur de modis significandi specificis uel essentialibus specialibus uel accidentalibus ex opposito distinctis, dico per interempcionem: ymmo isti, si inueniuntur simul in aliqua uoce, magis confundunt eam, ut uisum est, et reddunt eam equiuocam; si autem intelligitur de modis significandi accidentalibus diuersis non habentibus repugnantiam, sic verum est, et hoc etiam uult Priscianus, et illi non reddunt uocem equiuocam.

<Ad 2> Ad secundam cum arguitur: quecumque reddunt uocem equiuocam sunt uocis significata, dicendum quod uox equiuoca est duplex: vno⁹⁰ <modo> principaliter ex parte diuersorum significatorum, et sic est maior vera; alio modo est uox equiuoca⁹¹ ex consequenti et non principaliter, et sic est aliqua uox equiuoca ex parte modorum significandi; et sic maior est falsa quod quecumque sunt etc.; ideo ratio non procedit. Et tunc ad probationem maioris: tu dicis quod nos utimur uocibus pro rebus significatis, dicendum quod hoc est verum, quod utimur etc. principaliter, nihilominus tamen ex consequenti nos aliquando utimur uocibus pro modis significandi, ut aliquando dicimus 'homo' accipiendo pro numero singulari, aliquando pro casu recto et sic de aliis.

<Ad 3> Ad tertiam cum arguitur: si id quod magis uidetur etc., notandum quod accidentia que conueniunt in genere et habent diuersitatem et oppositionem inter se et habent repugnantiam, magis sunt opposita quam illa que tantum habent diuersitatem et non repugnantiam. Verbi gratia, albedo <et> nigredo habent diuersitatem et repugnantiam, ideo nuncquam simul inueniuntur in eodem subiecto⁹², albedo autem et superficies sunt distincta in genere et habent diuersitatem, non tamen habent repugnantiam, ideo bene in eodem subiecto inueniuntur. Ideo cum dicitur: si id quod magis etc., concedatur; sed magis uideretur quod accidentia diuersa, scilicet genus, casus, numerus etc., causarent equiuocationem, dico per interempcionem: immo ista magis causant que sunt magis opposita; sed hec⁹³ sunt illa que ponuntur sub eodem genere

⁹⁰ vna] vno(?) P.

⁹¹ equiuoca] uera P.

⁹² subiecto] del.(?) P.

⁹³ hec] potius hoc uel hic P.

et habent inter se repugnantiam, ut presens, preteritum etc.; ergo ratio non ualet, sed concludetur quod modi significandi oppositi causant equiuocationem.

<QUESTIO 19>

Consequenter queritur utrum hec propositio sit distinguenda: 'laborans sanus est'.

Et uidetur quod non:

<1> Quoniam 'laborans' tantum reponitur sub tempore presenti; ergo non debet distinguui. Consequentia patet quia, si non tenetur pro temporibus pluribus, non debet distinguui. Probatio antecedentis: Priscianus enim dicit quod nobis desunt duo participia: vnum est participium presentis temporis in⁹⁴ uoce passiva, et preteriti in uoce actiua. Sed patet quod 'laborans' est actiue uocis. Ergo sibi deest preteritum tempus; et sic non est nisi presentis, et per consequens non erit distinguenda propositio que dicit 'laborans etc.'

<2> Preterea quodcumque aliquid inportat duo, vnum per prius, reliquum uero per posterius, si⁹⁵ addatur ei aliquid pertinens ad primam acceptionem eius, non debet distinguui, sed tenetur pro acceptione primaria, ut uisum est superius de analogicis. Sed 'laborans' significat vnum prius, reliquum uero posterius, scilicet presens prius sed preteritum posterius; sed hoc additum 'sanus est' pertinet ad presens; ideo 'laborans' ita acceptum pertinet ad primam sui acceptionem, scilicet quod tenetur pro acceptione sui prima, hoc est pro ipso presenti. Ergo non debet distinguui.

<3> Preterea tertius modus equiuocationis est quando aliquid per se significat unum, iunctum uero alteri plura. Sed 'laborans' per se inportabit vnum, scilicet presens, et in potentia erit ad preteritum quando sibi additur determinacio pertinens ad preteritum, ut 'sanabatur'; sed positum cum hoc quod est 'sanus <est>', significat tantum presens; ergo etc.

<4> Preterea parallogismus equiuocationis debet ducere ad redargutionem; sed si hec erit distinguenda: 'laborans sanus est', tunc ibi non est redargutio. Nam dicit Philosophus secundo huius, <quod> in multiplicibus non est redargutio; ergo etc.

⁹⁴ in] ai add. sed exp. P.

⁹⁵ si] i(?) add. sed exp. P.

Oppositum arguitur:

<a> Illa propositio in qua ponitur terminus /85vB/ actualiter multiplex⁹⁶ est distinguenda; sed cum dicitur 'laborans sanus est', ponitur terminus actualiter multiplex; ergo etc. Maior patet secundo huius quod multipliciter est distinctio. Minor probatur: cum dicitur 'laborans sanus est', hic terminus multiplex est; et huius ratio est, <quia> posita causa per se, ponitur effectus per se; sed causa per se distinctionis est iste terminus 'laborans', cum dicitur 'laborans sanabatur'; cum igitur ista causa sit hic \cum dicitur/ 'laborans sanus est', sequitur quod hic erit effectus iste, quod sit distinguenda.

Ad istam questionem dicunt aliqui quod ista propositio 'laborans sanus est' non distinguitur; et huius rationem assignant, quia li 'laborans' presens tempus designat <actu> et preteritum designat in potentia, et non tenetur pro ipso preterito nisi cum sibi additur determinatio preteriti temporis, cum dicitur 'laborans sanabatur'; sed cum dicitur 'laborans sanus est' tenetur pro presenti: ideo non est distinguenda. Sed hec positio non valet, quia <si> iste terminus inportaret presens actu et preteritum in potentia, iam non faceret multiplex actuale, quod est contra fallaciam equiuocationis, que multiplex actuale facit. Propter quod dixerunt alii quod 'laborans' inportat utrumque tempus, tamen vnum per prius, scilicet presens, reliquum per posterius, scilicet preteritum; et ideo dicunt: cum sibi additur 'sanabatur', distinguenda est; sed cum nihil additur, uel <additur> terminus pertinens ad primam acceptionem, tunc non debet distinguui, ut 'laborans sanus est'. Hec opinio iterum nulla est; cuius ratio est, quia sic iste modus tertius non differret a secundo modo equiuocationis; et iterum Priscianus dicit simpliciter quod omne participium desinens in -ens uel in -ans est presentis \et preteriti/ temporis; ergo positio eorum non est competens.

Ideo dicendum quod hec propositio 'laborans sanus est' distinguenda est: cuius ratio est, quia posita causa per se, ponitur effectus per se; sed causa per se distinctionis est quod 'laborans' inportat duo tempora, scilicet presens et preteritum simul, ut dicit Priscianus; ergo quecumque dictio sibi coniungatur, semper hec duo tempora significat, nam accidentale non transmutat essenziale; sed inpositio est essentialis in termino, et additio huius quod <est> 'sanus est' uel alterius est accidentalis; ergo non potest tolli significatum eius per illius termini

⁹⁶ multiplex] non(?) add. sed exp. P.

additionem; ideo cum dicitur 'laborans sanus est', ita bene est distinguenda, sicut si adderetur 'sanabatur'.

Ad rationes in contrarium:

<Ad 1> Ad primam cum arguitur: 'laborans' est tantum presentis temporis, ergo etc., nego antecedens; et tu probas quoniam Priscianus dicit quod duo participia desunt nobis, dicendum quod Priscianus illud dictum sic intelligit, quod desunt nobis secundum uocem propriam; tamen non desunt ex toto, sed aliena uoce possunt designari.

<Ad 2> Ad secundam quando arguitur: quandocumque aliquid inportat duo, vnum per prius etc., concedo. Sed 'laborans' est huiusmodi, dico per interempcionem. Et hoc est ostensum dupliciter: per dictum Prisciani et per hoc quod iste tertius modus non differret⁹⁷ a secundo. Sed hoc est inconueniens; ergo etc.

<Ad 3> Ad tertiam dicendum: quandocumque aliquid inportat per se vnum, coniunctum alteri duo etc., concedo. Sed laborans per se etc., dico quod hoc non debet intelligi sic quod 'laborans' per se acceptum inportet vnum, sed propter additionem alterius accipiat significatum hoc quod prius non habuit, quia hoc non est verum; sed debet sic intelligi, quod 'laborans' per se, quantum ad significatum suum, respiciendo absolute, non respiciendo oppositos modos significandi, significat vnum; sed iunctum aliis et dum refertur ad modos significandi oppositos, tunc significat plura, scilicet presens et preteritum tempus, et sic falso modo intelligebatur.

<Ad 4> Ad quartam dicendum: paralogismi etc., verum est ad redargutionem non veram sed apparentem; et tunc dicitur: si esset distinguenda non esset redargutio vera, verum est⁹⁸ et hoc dicitur in secundo huius; tamen ibi est redargutio apparens; et sic ratio non procedit.

⁹⁷ differret] differret in mg., diceret scr. sed exp. P.

⁹⁸ vera verum est] verum est vera P.